

A „KELET” és a „SPORT”
előfizetési díja együtt:
vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével a „Sport” minden vasárnap.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

AZ ÉRTÉKESEB CÍKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasensteint és Volger (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasensteint és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz József hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szerviztér 5. sz.

Nyitléri csikkok

garmond sora után 26 kr. ártandó.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Előzmények.

(Sr.) Tagadhatatlan, hogy nemzetünk történetében még egy mulasztás sem boszult meg annyira magát, mint a bankkérdés megoldásának eddigi halogatása. Nemcsak abban mutatkozik ez, hogy az ország az új alkotmányos korszak fokozott állami és közgazdasági tevékenységéhez kellő eszközök felett nem rendelkezett, hanem abban is, hogy a megoldás mindég nehezebbé és nehezebbé lón részben a nemzet pénzügyviszonyainak gyengítése, részben az azzal összeköttetésbe kerülő politikai érdekek és más kérdések miatt. Mert, hogy e tekintetben nagy különbség van a mostani helyzet és az 1867—1873-iki korszak közt, arról meggyőződhetik bárki, a ki meggondolja, hogy e korszakban, főleg pedig a kiegyezés idején, anyagi helyzetünk sokkal jobb volt, mint a mostani, sem akkora adósságokkal küzdünk nem kelle, sem akkora adóink nem voltak, sem anyagi erőnk úgy kimerülve (válság és rossz termékek következtében) nem volt. Tehát a követelésekkel szemben ellenállási tehetségünk, a válság átélésére fenntartási erőnk sokkal nagyobb volt. Sőt, semmi kétség, hogy politikai befolyásunk is nagyobb volt, nem az alkotmányos tényezőkre, mert ezek közt az egyenlőséget és tekintélyünket fenntartani tudjuk; hanem a pénzkörökre, az osztrák politikai tényezőkre, és ez is befolyással van a megoldásra. Nem is említve azt, hogy az utóbbi 3—4 év alatt államhiteleink rendkívül megyengült és a külföldi pénzpiac helyzete nagyon sokat romlott. Tehát úgy a bel-, mint a külföldön apadtak azon eszközök, megnehezültek azon módok, melyek segítségével akár Ausztriától kedvező szerződést, akár önálló bankot lehetne kieszközölni. És ezen kívül, folytonosan hiányzott a nemzet fejlődési életéből a leglényegesebb tényező, a rendszeres, önálló hitel-forgalom.

Önkénytelenül merülnek fel e gondolatok bennünk most, midőn a bankkérdés válsága tetőpontra ért és önkénytelenül kell azon okokra gondolnunk, melyek a kérdés megoldásának eddigi halogatását okozták. 1867-ben a helyzet urai voltak, bizonyítja ezt Deák eszméinek keresztül vitele; és melyben — eltekintve a fogyasztási adók kérdéséről — mi egészen elhibázva volt — érdekeink eléggé meg voltak óva — a szabadkereskedelem szempontjából. De Andrassy nem merte a megoldást kiejtett terjesztetni, azt mondá: a kiegyezés olyan, mint az articsóka, leveleinként kell megenni. Voltak a Deák-pártban olyanok, kik sürgették a megoldást, így Csenegery Antal, ki Andrassy hasonlatára hasonlóval felelvén, egy konferencián azt mondá, akkor úgy tesztek a kiegyezéssel, mintha a kutya farkát többször vágjátok el, jobb azt

egyszerre elintézni. Sőt volt is kísérlet a megoldásra: Lónyay részéről, de elejtették az, Lónyay állítása szerint azért, mert az illetékes tényezők idegenkedtek megoldási módzatától: a valuta rendezéstől; a min csudálkozni nem lehet, mert ő azt az államadósággal összekötve egy nagy conventionalis műveletet akart keresztül vinni, hogy a bank felállításához jusson. Ez pedig nagyon problematikus dolog volt. De az tény, hogy Deák megírta már akkor Lónyaynak, hogy ő a dologhoz nem ért, intézze el ő. Azonban Lónyay e helyett egy módus vivendit állapított meg, mely szerint az osztrák bank monopoliumát nem fogja a magyar kormány háborgatni mindaddig, míg a két kormány a bankkérdés rendezésére nézve meg nem egyez és törvényhozási uton nem intézkedik: a bank, e nagy kedvezmény fejében csak általánosságban ígérte meg, hogy a hitel dotatiót emelni fogja Magyarországon; a fókákat a két kormány kívánsága szerint szaporítani fogja — igaz, hogy Vöslauban az volt kikötve, hogy még azon ülésszak alatt megoldatik a kérdés. De e helyett csak a bank enquette meddő vitáit nyertük és az ügy folytonosan haladt, míg Kerkapoly megkezdé a tényleges alapon: vagyis a kényszerforgalom mellett, az osztrák bankkal az alkudozás és, mint tudjuk, Magyarországnak a quótá arányában való dotációja a budai szerződésben volt kikötve; de ennek conclusioja is, a bankkérdés megoldása volt; noha ekkor már az osztrák bankkal való viszonyában, ezzel kapcsolatban volt erről szó.

És a megoldás elmaradt, tehát az osztrák bank is feloldotta magát kötelezettségei alól. Azonban Kerkapoly segíteni akart az országon — és megszavaztatja a magyar leszámítoló és kereskedelmi bankot. Ez is 3 és fél év óta van törvénykönyvünkben — de papíron maradt. Igaz, hogy maradt fenn egy pár emlékirat is Kerkapolytól, melyekben a kényszerforgalom alapján magyar önálló bank is tervezett; és el kell ösmernünk, ezekben van létvére a dualistikus bank alapezmeje is, de ez is az akták közt maradt, azon sok adótervvel együtt, melyekkel Kerkapoly oly nagyon megdolgoztatta hivatalnokait és oly nagyon megtölté a pénzügyminisztérium — szekrényeit.

A szabadelvű kormány 1875. martiusban létrejött és még ez év végére elkészült a kartell-bankok tervével, mely szerint a kényszerforgalom alapján egy magyar és egy osztrák bank jöne létre, melyeknek jegyei kölcsönösen a monarchia mindkét területén forgalommal bírnának és az illető bankok kartellben lennének jegyeik kölcsönös kicserélésére nézve. Ezt az osztrák bank 1876. ápril 27-iki jegyzékében elveté és az osztrák kormány utánna mondta az Ament. Ekkor megkészték a dualistikus tervet: ezt

a május 2-iki pontozatok tartalmazzák, ennek alapján állott a két kormány 1873 novemberig, a mikor az osztrák kormány elállott attól. Most újra foly az alku, újra tetőpontra ért a válság — jó lesz a múltból okulni.

A keleti kérdés.

A török válság.

Egy épen oly váratlan, mint a mily érthetetlen válság bírót hozta tegnapi táviratunk. E szerint a török kormánynak máris igen talpraesett derék férfinak bizonyult feje megbukott és a legfontosabb állásokra egy egész új legioja nevezetett ki az esmeretlen egyéniségeknek. A hivatalos konstantinápolyi távirat e tárgyban így szól:

Midhat basa megbukott!

Konstantinápoly, február 6. — (Hivatalos. Érkezett éjfélt után 1 órakor.) Midhat pasa helyébe nagyvezérré Edhem pasa nevezetett ki. Midhat eltávolított Konstantinápolyból. Kadri bey pasai rangra való emeltetés mellett kinevezetett az államtanács elnökévé. Dsevdet pasa belügyminiszteré nevezetett ki s a belügyminisztérium újra szerveztetett. Kinevezettek tovább: Adaszides effendi a belügyminisztérium musztesárjává; Ohames Thumies effendi kereskedelmi miniszteré; Haszim pasa, eddigi drinápolyi kormányzó igazságügyminiszteré és Szadik pasa eddigi párisi nagykövet a Dunavilajet kormányzójává.

A ma érkezett lapok még nem nyújtanak felvilágosítást a váratlan válság lényege iránt, minthogy azonban a kinevezettek az ő török párt-hoz tartoznak, annyi világos előtűnt, hogy a keleti kérdésben egy roppant fontosságu fordulat következett be, Midhat basával bizonyára megbukott az új török alkotmány is, és ezzel az egyetlen mód, hogy a fellázadt tartományokkal pacificalni s őket idővel a muszka befolyás alól emancipálni lehessen. Természetesen mindez első sorban Muszka országnak állott érdekében és aligha tévedünk következtetésünkben, ha azt állítjuk, hogy az egész kormányválság muszka mű s így monarchiánk érdekeinek szempontjából reánk nézve kedvezőtlen. Mindazonáltal tartózkodunk még a további combinatióktól az újabb események és felvilágosítások bekövetkeztéig.

A helyzet.

„Jó forrásból” — írják a N. W. T.-nak, hogy a czár végleg a hadi actióra határozta el magát. A hadi actió 3—4 hét alatt venné kezdetét. Ugyane forrás szerint az orosz diplomácia már czélt ért azon missiójával, melynek czélja volt monarchiánkat semlegességre bírni.

Ugyancsak a nevezett forrás szerint az orosz trónörökös legközelebb Kisenefbe várják, hol hadiszemlért fog tartani a déli hadsereg fölött, mielőtt át lépne a határt. — A czár fivére pedig, Nikolajevics Konstantin nagyharczeg fontos missióban nyugatra utazott.

— Akkor itt vagyok én.

Mina csak mosolygott s Gáspárra tekintett. Gáspár szótlan nézett Krisztinára.

Ugyanez nap estéjén minden bevezetés nélkül így szólt Gertrud fiához:

— A madarak is most rakják fészkeiket, most van ideje a házassodásnak is. Nem gondolkozol-e arról, hogy egy fiatal nő . . . a tied, ki nekünk is leányunk lenne . . . mennyire felvidítaná házunkat?

— Helyes! — kiáltott fel örömmel Jakab — és te édes áam, mit szólsz hozzá? Anyád mindkettőnk véleményét mondta ki e perczben. Én is öregszem már s örömmel látnék magam körül kisdéd unokákat, számos unokákat, kik ölembé ölle, nevetve tépjk ősz szakállamat.

Az örmester, ki eddig gondolatokba mélyedve hallgatott, most hirtelen felkapva fejét, élénken szólt:

— Akarja-e atyám, hogy azonnal beteljen kívánsága és nemcsak egy, hanem csaknem fél-tucat unokája legyen, a legjobbak, a legkedvesebbek a lányom?

— Mit beszélsz? — riadt fel a bírő. Valami özvegy asszonyt akarsz elvenni?

— Ugy van, özvegyet . . . de kinek csak emlékei vannak s kinek neve Sturm Krisztina.

— A manóban! ez meglepő reám nézve — szólt Jakab. S pedig gondolatban volna.

— Én pedig — mondá Gertrud — épen ellenkezőt mondhatok barátom. Vártam Gáspár e vallomását.

Kiváló figyelmet érdemelnek a francia-német-orosz viszonyok. A francia diplomácia, a hol csak tehetett, Pétervárott úgy mint Párisban, — sürgősen azt tanácsolta Oroszországnak, nehogy hadiactiót indítson Törökország ellen, mert sikert, kézzel fogható eredményt egy sem lesz képes felmutatni, miután Németország azon esetre, ha a háborúban már eléggé meggyengültnek fogja látni Oroszországot, el van határozva közbenjáról fogláltni. Ezért hát csak várjon még Oroszország egy pár évig, a míg Franciaország befejezendé a reorganisatio munkáját, majd akkor . . . Orosz részről viszszaütasíták ugyan ezen fölvetéseket és tanácsok alakjába burkolt gyanúsításokat, mindazáltal tagadhatlan, hogy ez utóbbiak mégis voltak némi visszahatással az orosz-német barátságra.

Ezeknek tulajdonítandó egy részt a habozás, tétozázás az orosz hadi actióban, másrészt ama követelések, melyekkel ujabb az orosz kormány a német barátság és szövetség irányában állt.

Berlinben az által igyekeznek a francia kezek által ügyesen elhintett bizalmatlanságot lecsillapítani és helyébe bizalmat öbreszteni, hogy most a szokottnál több figyelemben részesítik az orosz intentiókat, — mindamellett a német kormány kiváló gondot fordít a birodalom ügy nyugati, mint keleti részen — az örödmények építésére. — Hercege Decazes francia külügyér minden törekvése oda irányul, hogy Németország ellen szövetséget szerezzen s megbontsa a német-orosz szövetséget.

A német mozgósítás.

Berlinből f. hó 2-káról írják a „K. N.”-nek következőket: „A hadparancsnokságok ujabb időben „bizalmas” (vertraulich) és „sürgős” (dringend) átiratot intéztek a politikai háboságok főnökeihez melyben ezeket oda utasítják, hogy minden feltűnés nélkül tegyék magokat kiszolgált s a szolgálatban kiváló képességet tanúsított altisztekkel érintkezésbe. (A hadparancsnoksági átiratok ezen altiszteket egyenkint kijelölik). S hívják föl az illetőket, hogy mozgósítás esetére az ujjnecok betanítását vállalják magokra. Azon altisztek, kik a felhívásnak megfelelnek egy fokkal magasabb rangot nyerne, háboru végéve pedig ha ezalatt tisztségig föl nem viszik, egész életükre biztosított jó állást nyerne az államtól.”

Az orosz körjegyzők.

Az orosz körjegyzőkről már a conferentia befejezése óta híresztelt combinatióknak (melyekből néhányat más regisztrálhatnánk) véget vet a következő pótvári távirat:

Goresakoff immár megjelent körjegyzéke constálja a nagyhatalmak egyetértését a keleti válság kezdetén. Ezen egyetértés azt eredményezte, hogy a hatalmak követeléseit egyhangulag terjesztették a porta elé. A porta azonban e követeléseket visszautasította. — A körjegyzők így folytatja: Az orosz kormány azt hiszi, hogy Európa az egyesült diplomácia eljárás által behi-

Fia örvendő kulesolta át kezével anyja nyakát.

— Eszerint birom beleegyezésedet jó anyám? És te atyám, mit mondasz hozzá?

A bírő előbb leöblinté torkát egy nagy pohár borral, mielőtt felelné.

Igy szokott, mikor gondolkodni akart valami fölül. Azután válaszolt:

— Minden észszerűvé, mért ne akarnám én is? Kedvesebb menyet nálánál aligha találánék.

Igaz, hogy hozomány épen semmi. De hisz emlékezhetsz Gertrud, hogy nekünk is menyegzőnk megtartása után alig maradt száz tallárunk. Az ember még fiatal, akkor a munka könnyen jó. Mi az apróságokat illeti, egyrészt örömmel gondolkodok reájok, szívem szerinti gyermekek, szeretem őket! Másrészt mégis nagy terű. Hanem hagyj! Észinte szívvel fogadom őket, szerencsés hoznak majd nekéd.

Tehát beleegyezésemet adom én is s mindjárt holnap felöltjük ünnepi ruháinkat, hogy elmenjünk Rosenwaldba, leányt kéri.

Az olvasó könnyen elképzelheti a Gáspár örömet s a jövőre alkotott szép tervek, melyek ez este a Diderichék lakában elhangzottak.

IX.

Villám-esapás.

Midőn Jakab és fia megjelentek másnap a fiatal beteg leánykánál, idősb nővére is mellette volt.

— Jó hogy jönnek szólt Krisztina maradjanak kissé mellette, nekem ki kell mennem a háztól.

— Pompásan talál! válaszolt a bírő, csak

nyitotta, hogy keleten a béke föntartását élénken öhajítja, továbbá hogy Európa kötelességének és jogának tartja a béke föntartására a közös érdek szempontjából törekedni. Az orosz kormány tehát azon öhajít vezetve, hogy a keleti ügyek ezen phasisában is fönn legyen tartva Európa egyetértése, mielőtt ez ügyben határozott volna, az öt szerződő hatalomnál levő képviselőit megbizta, hogy az illető hatalmaknál biztos tudomást szerezzenek maguknak arról, mit szándékoznak cselekedni a porta elutasító válasza következtében.

A békétárgyalások.

A török-szerb békétárgyalásokról a „Presse” azt jelenti, hogy bécsi diplomáciai körökben mára várják a porta feletét a garantiákra vonatkozólag. E szerint a tárgyalások megskizására vonatkozó jelentések alytalanok volnának.

Midhat nyilatkozata.

Midhat pasa a politikai helyzetéről a napokban előadta nézetét egy angol lap tudostójának. A nagyvezér nagy reményekkel tekint az alkotmányra. Hiszi, hogy az egész reformtervezet kivihető lesz, ha az ország békében marad, Midhat öhajítja a békét, azonban azt mondá, hogy készen van a háborúra, ha arra kényszerítik.

Gladstone és Northkote legközelebbi beszédeiről is megemlékezett, s nagy elismeréssel nyilatkozott ez utóbiról, bár ez mondja, hogy Törökország a hatalmak javaslatait elutasítja. Gladstone nyilatkozataival természetesen nem volt így megelégedve, s kívánta, hogy az angol nép belássa, mikép Törökország mindent megtesz, hogy a legnehezebb körülmények közt is végrehajtsa az ígért reformokat. A tárgyalások a török parlamentben török nyelven tartódnak. A közönségnek szabad bemenete lesz, s 21 gyorsíró fogja a beszédeket jegyezni. A török miniszterek a parlament tárgyalásait angol mintára akarják berendezni.

A török körsürgöny.

A török külügyminiszter körsürgönye, melyet febr. 1-jén a porta külföldi képviselőihez intézett, szósz szerint így hangzik:

„A magas porta nagy munkásságot fejt ki a reformok alkalmazásában, melyek gyakorlatilag megvalósítani hivatvák az alkotmány elveit. Ezen ujjaszervezés művében már is több rendszabály tétetett. Hercegovina visszacsatolattik a boszniai vilajethez és Konstant pasa, örmény, nevezetett ki e vilajet főkörmányzója musztesárjál. Rumeliában a császári kormány éppen most alakított egy új vilajetet, melynek neve a történeti Kossova lesz, s mely magába foglalja Nist, Sarkjót, Prizrendet és Onszucot; Vasza effendi, görög, nevezetett ki ezen vilajet musztesárjál. Ez új beosztások közigazgatási szükségleteknek felelnek meg, s ugy vannak számítva, hogy biztosítsák e tartományok ügyeinek jól elátását. Szavasz pasa, görög musiri ranggal a ottomán archipelagus főkörmányzójává nevezetett ki. A magas portán föllállított bizottságok

menjen s ne is siessen nagyon vissza, oly tárgyról beszélünk vele, mely igen fogja érdekelní őt.

Krisztina, a nélkül, hogy tovább tudakozónék a dolog fölül sietve távozott, s ott hagyta vendégeit Minával.

Azok a lányok karszékével szemben komolyan foglaltak helyet.

— Mi történt? Kérdé Mina felváltva tekintve egyikről a másikra. Az előbb ugy látszott mintóa valamiórt zavarban volnának, s most megely szertartásos komolyságot öltött arezuk . . .

— Oly arcot öltünk minőt a dolog természete megkíván, válaszolt Jakab, Köztdnk most oly komoly dologról lesz szó, melyet rendesen az öreg szülők szoktak eligazítani.

Most pedig, ez alkalommal az öreg szülők egyike én vagyok, s a másik te kis lányom.

— Ugy gondolja? szólt mosolyogva a kis leány.

— Lehet, hogy megleszel lepetve kissé, de ez már a vosges-i ősi szokás nálunk, hogy hasonló esetben nyíltan lépjenek fel az öregek. Tehát hallgass meg.

Ez után mélyen meghajta magát a leánya előtt, ünnepélyes hangon szólt:

— Asszonyom! tisztelt családanya, van szerencsém itt jelenlevő fiam számára megkérni Krisztina nővéred kezét.

Minát e szavak nem látszottak legkevésbé is meglepni. Ellenkezőleg, a megkönnyebbülés sohajával s hálásan égfelé emelt tekintettel susogá:

— Végre! Légy áldott isenem, hogy meghallgattad kérésemet betöltöttöd öhajomat!

(Folytatása következik.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A KIS MAMA.

Francia elbeszítés.

Irta:

ESLXS CAROLY.

VIII.

Hat téli hónap.

(Folytatás.)

Nagy öröme telik benne, ha az ablakon át besugárzó fényről melegengetheti megsoványkozott fehér kezeit, melyek a világosság felé tartva, csaknem átlátszókká lettek.

A táj szemlélete is ép oly gyönyört okozt neki s kis idő múlva elragadtatással susogta:

— Minő jöltevő e napsugár s mily vidám kinézéssel bír a tavasz! Milyen kár, hogy nem kelhetek utra a Martin társaságában! Bizonyos vagyok benne, hogy ő is vágyódik utánam. Ha ismét helyre állna egészégem végre is sikerülne nekünk kettőnknek csinos kis vagyont gyűjteni össze. Oh! ez volt az én vágyam, kitűzött célom!

— Valószínű is fog az édesem, válaszolt

